

Hlava XX

Slunce vylézalo nad lesovnou na Rejholci. Stín před domem barvil trávu téměř do modra. Byla dosud mokrá ranní rosou. Vánek povíval všelijakými fábory a ozdůbkami na stromech.

Hajní dosud zatloukali a stloukali lavice a stoly z prken a kůlů. Nemnoho svátečně oblečených lidí zde již postávalo v pestrém hloučku. Na kraji instaloval hostinský od Bílého lva jakýsi stan, kde hodlal prodávat různé druhy občerstvení, z části dodané starostou Skybalou, v jeho vedlejší podobě obchodníka smíšeným zbožím, který podnik zejména organizoval. Ten zde dosud nebyl, přijde až později, až se shromáždí více lidí. Povolení ke shromáždění ovšem měl, když obecní úřad představoval zejména on sám. Protože prakticky všichni prominenti městečka mystického mistra buď přímo ctili, nebo mu aspoň neodporovali, mohla se, ve spolupráci s lesmistrem, květnatě rozvíjet misijní činnost podvodníků Vaška a Franty, kteří úspěšně prodávali hejlům záhadného šilence jako mahatmálního mistra a spasitele. Už od rána zde však vyhrávala dechovka, která jakoby vyskočila z nějaké Ladovy kresby.

Byla to dechovčička pouze kapesní, jaksi komorní.

Sestávala ze dvou křídlovek a t.zv. tenoru čili baskřídlovky v bé, čímž byl zajištěn základní trojhlas, zdvojený v horní oktávě snahou dvou esklarinetů a jednoho bécčka, K tomu zhluboka bzděl helikón v bé a estetično doplňoval velký buben a činely.

Nástroje, které v plně obsazené dechovce dělají známé hařapaša, horny, pozouny, es-trubky, popřípadě další, zde chyběly.

Bylo to, jakoby někdo hrál na piánovku, trojhlasně, s vytaženým oktávovým registrem, a v basu pouze na dvě nejhořejší řady, bez akordů.

Přes toto ryze české obsazení zaznívala hudba jaksi nevydatně.

Skybala si poručil, aby hudba vyhrávala „nábožný kousky“, avšak těch několik, které muzikanti původně znali, bylo příliš výrazně katolických, aby se daly použít jako doprovod k mystickému guruovi. Byly to skladby jako známá božítelová práskačka „*Sestupte, andělové, shůry*“ s krásnou, jakoby zlidověle beethovenskou notou, dále některé mariánské, jako „*K nebesům dnes zalet písni*“ a „*Tisíckráté pozdravujem tebe*“.

Tyto písně, prodchnuté duchem středoevropského baroka a jeho dozvuků, jakoby srostlé s touto krajinou, kterou se zdály jejich melodie a harmonie vyjadřovat, se však toho rána neozývaly.

Místo toho zněla kapesní městská dechovka jaksi cizokrajně a hlavně, až na malé výjimky, podivně jalově.

„Kousky“ se zdály mít ráz neurčitě náboženský, ale chyběla jim jak katolická citovost, tak bratrská či lutherská přísná extatičnost. Většinou měly jakousi nevydatnou dřevnatost a citovou plochost a jejich melodie poskakovaly nahoru a dolů bez zřejmé logiky a jasného celkového tvaru.

Jakési cizí, bledé, mlžné, slizké a bezbarvé klima se z nich zdálo promlouvat.

Kapelník totiž, nevěda, co si počít se Skybalovým přáním, aby hrál „nábožný kousky“, a uvědomuje si nepatříčnost písní božítelových a mariánských, napsal v tísni kamarádovi do většího města, vylíčil mu situaci a požádal o radu. Kamarád začal pátrat a nakonec se spojil s hlavním stanem jakési theosofické sekty, nedávno importované z Indie.

Tato sekta ovšem, jako všechny podobné, vznikla z iniciativy bělochů, tedy v tomto případě Angličanů, a měla, kromě obecně bláznivé mystické zabubanosti, také neklamné znaky tohoto ostrovního původu.

Kapelníkův kamarád od nich získal malou černou knížku, nadepsanou *The Mahadipa Hymnal* která obsahovala, ve čtyřhlasé úpravě, obvyklé anglikánské kostelní zpěvy, se slovy částečně přešupačenými na teologii sekty.

To však ani kamarád, ani později kapelník nemohli zjistit, protože neuměli anglicky a také neznali původní verse. Kapelník s díky přepsal zpěvanky mystického hymnálu do partů.

Protože úprava byla původně pro sbor a jednoduchá, přepsal to všechno rovnou. Přepsal tímto způsobem skoro celý hymnál, protože se to dalo klidně zahrát z listu. Kapelník psal většinou pro es-nástroje tak, jak to měl v hymnálu, t.j. transponoval vlastně o malou tercii nahoru, při čemž pro bé nástroje musel vždy ubrat křížek nebo přidat béčko a psát jako o kvartu nahoru nebo o kvintu dolů, což jsou však nudné technikalitty. Pouze měli *hymn* příliš mnoho křížků, trápil se kapelník se skutečnou transposicí.

Občas, zdála-li se nota co k čemu a dosti výrazná, předělal kapelník bas na pochodové či taneční příznávky.

Právě nyní tryskala z žesťů a dřev jedna z lepších a logičtějších anglikánských melodií, populární to „Yes, we'll gather at the river“, která však v theosofickém hymnálu měla slova:

„*It's the maha mahadipa, the maha maha mahadipa, it's the maha mahadipa, the secret lamp of the Lord*“, což však nikdo ze zúčastněných nevěděl, ba ani netušil.

Muzikanti duli s gustem za výrazného bubnování, neboť tato píseň se zdála oasou hudebna mezi neurčitě vycmrdlou většinou repertoáru.

Avšak uvnitř zavřené lesovny panoval nervosní ruch: Již velmi brzo ráno vzbudil Vašek Frantu a oznamoval mu starostlivě, že „von tady není“. Franta se vzbudil a proklínal nezodpovědného blázna.

Odebrali se neprodleně do pokoje, kde ložirovaly zbožné ženy u nohou mistrových a zjistili, že se vara guru někdy kolem půlnoci zvedl, prohlásil cosi v tom smyslu, že zástupové lesních bratří jsou ohroženi, vyšel ven a dosud se nevrátil. Anna, Irma a Karolína měly sice nařízeno, že nemají mistra nikam pouštět, ale protože jim skutečný důvod nebylo lze vysvětlit, nechápaly dobře smysl rozkazu a jeho zamýšlenou absolutnost.

Franta jim totiž vysvětlil, že je to proto, aby zástupy mistra příliš neobtěžovaly, ale jelikož to bylo v noci a žádní zástupové, usoudily dívky, že na tuto situaci se zákaz nevztahuje. Nechaly mistra upláchnout právě, když se měl ukázat zmíněným zástupům. Avšak Franta nezoufal:

Zavolal Irmu, přitáhl ji ke světlu a dlouho ji prohlížel. Pak nařídil Vaškovi (Franta byl zřejmě šéfem a duší podniku), aby mu přinesl jeho herecký kufr. Poručeno, uděláno a Franta pak pomocí umělých vousů a šmink či šminek, měnil tvář obrácené doroty v obraz mistrův. Postřehl totiž zkušeným okem, že Irma má vlastně podobné, tence špičaté rysy jako guru, což se mu zdálo téměř řízením božím. Při vhodném namaskování a udržování vzdálenosti nikdo nic nepozná.

Je to i starý malířský vtip. Vybere se dívka jemných, ušlechtilých rysů s hezkými vlasy, přidělají se jí vousy, buď, že se jí přilepí a tento model se namaluje, nebo se bíbřík prostě přidělá k bezvousé namalované portrétní studii. Jak známo, když už jsme se tedy s těmi hymny octli na britských ostrovech, tedy, jak známo, namaloval Holman Hunt obličej Krista na své populární sentimentálce „Světlo světa“ (*aj, já stojím u dveří a tluku*) podle Christiny, sestry hlavního prerafaelisty Danteho Gabriela Rosettiho, kdežto jeho vlasy podle modelky Elizabeth Siddal, tedy vlastně podle dvou ženských, to jen mimochodem.

Frantu napadlo, že tímto způsobem bude vlastně všechno mnohem lepší, protože Irma bude rozumně spolupracovat, což se u mistra nikdy nedalo zajistit. Zbývalo pouze vysvětlit jí i druhým dívkám, že vlastně nejde o žádný podvod, že se tím slouží věci, atd. Děvy, beztak už zfanatisované, nic nenamítaly, Anna Beníčková byla příliš hloupá a Irma a Karolína měly minulost, která vyžadovala určité klamání vlastně pořád a tudíž to tak nebraly. Podvodná povaha celé akce jim vlastně ani jasně nedocházela.

Tento aspekt věci tedy potíže nedělal a Franta, za asistence Vaškovy, měnil Irminu tvář v obraz Krista, silně rouhavý, s hlediska všech oficiálních a asi většiny neoficiálních křesťanských věr, neboť jej původně nosil blázen a nyní ho na sebe přijímala nevěstka. Franta si pak v duchu oddechl:

Shromáždění budou jistě oslněni posvátným nimbem, takže budou ochotni vidět a věřit téměř všechno, co se jim předloží, a dále gurua pořádně ani nikdo neznal, neboť ho drželi v pozadí. Bylo by tedy nejspíše možno davy obalamutit i podobností mnohem povrchnější. Risikovou možností, že by se

mistr při předvádění Irmy právě vrátil, byl Franta připraven vysvětlit mystickým zázrakem bilokace, okořeněným nějakým pseudoindickým nesmyslem, jako, že mistr má ve skutečnosti několik těl, řekněme *prathama kája*, *dvityja kája* atd. Neprodleně pak přistoupil k udělení instrukcí.

Slavnost probíhala znamenitě. Řečnil Skybala, Franta a nějaká bohatá theosofická bába, kterou přivezl v kůži oděný šofér v hranatém autě dlouhého čenichu z okresního města. Byli přítomni i jiní prominenti.

Obsah řečí byl příliš trapně nejapný, aby ho bylo lze reprodukovat a neohrozit celou knihu. V přestávkách mezi žvatlanky vyhrávala dechovka anglikánskou muziku ze zpěvníku bláznivého spolku *The Mahadipa Society*, která se tak, tímto složitým a bizarním způsobem dostala až na český Rejholec. Pro úplnost dodejme, že žurnalistika byla zastoupena pouze dvěma redaktory theosofických plátků: Nezapomínejme, že jsme v létech třicátých v Čechách a v zapadlém Ryboví. Reportéři důležitějších novin o tom prostě nevěděli, nebo to zatím nepokládali za dost důležité.

Pozornosti unikal chudě ale důstojně oděný stařec intelektuálního vzezření, který seděl skromně pod borovicí na kraji mýtiny, prostřev si předtím pod sebe jakousi dečku.

Byl to Dr. Pulena, tentokrát obutý a svátečně oděný, včetně již většího, ale dosud důstojného nedělního tvrďáku, neboť se na vystoupení mezi lidi patřičně upravil.

U vesty se mu dokonce houpal zlatý řetěz od hodinek rovněž zlatých. Byl to rádžův, či správněji rádžanův dar u příležitosti Pulenova opuštění jeho

služeb a pensionovaný profesor se s ním zatím nikdy nerozloučil, ani když nemohl zaplatit Papučkovi boty, ani když byl okolnostmi donucen stát se husopasem.

Nová suchá zplozenina opět tryskala z nástrojů a Pulena se mírně usmál. Již předtím rozeznal ostrovní hymny a dotazem u dirigenta zjistil, jak se zde octly. Melodie, která nyní zaznívala ho však zvláště rozveselila. Snad nebude příliš nudné a zdržující, vysvětlíme-li proč. Jak známo, jsou Anglosasové rasa velice praktická, což se však nevztahuje na některé podrobnosti, jako je vytápění domů, ložní prádlo a pravopis. Ekonomické principy vládnou též nábožným zpěvem a to na základě matematické kombinatoriky:

Existuje určitý počet zharmonisovaných melodií, t.zv. „tunes“, které mají svá jména, ale nikoliv podle textu, jako třeba u nás. *Tunes* existují samy o sobě a mají, kromě čísel, která se však mění podle druhů zpěvníků, za účelem identifikace každý své jméno. Jména bývají většinou buď všelijak biblicky geografická, jako třeba *Bethany* nebo *Getsemanee*, nebo zeměpisná obyčejně světsky, jako *Canterbury*, *Coventry*, *Dundee* a podb.

Existují též *tunes* zvané *Italy*, *Austria*, *Hamburg*, *Budweis*, *Olmuz* a podb., prozrazující cizácký původ nezvyklou melodičností a logickou výstavbou. Všechny *tunes* mají v podstatě stejnou rytmickou strukturu. Kromě *tunes* existují v podstatě nezávislé texty, též všechny ve stejném rozměru, takže je lze různými *tunes* podložit. Tak lze slova a nápěvy libovolně kombinovat, čímž vzniká jakási nudná přebohatost výběru, daná kartézským produktem *tunů* a textů. Např., kdyby bylo k dispozici jen deset nápěvů a deset textů, bylo by lze nagerovat sto různých písniček a to bez zbytečné

hudebně-poetické invence. *Isn't it clever?*

Dr. Pulena se tedy usmíval pod vousy v souvislosti s právě vyloženým principem, zkombinovaným s literární historií.

Melodie, kterou nevědomá ladovská dechovka právě vyfukovala podle mahadipského hymnálu byla zvána *Wiltshire*, jak učený a scestovalý husopas dobře věděl. Byl si též vědom klasické literatury, která se k této melodii víže: Jak se lze snadno přesvědčit, nutí v kapitole třicáté třetí sundaný casterbridgeský starosta Henchard v hospodě „U tří námořníků“ s pohrabáčem v ruce kostelní sbor a orchestr zde popíjející, aby mu, právě na melodii *Wiltshire* zazpívali rýmovanou versi žalmu stodevátého a to zrovna, až půjde kolem jeho skotský nepřítel Farfrae s Lucettou. Dorsetští mrchopěvci se vzpouzejí, ale Henchard je silná osobnost a rabiát a nechce povolit, takže mu nakonec vyhoví. Činí to však s určitou hrůzou. Slova žalmu stodevět jsou totiž krajně nekřesťanská, neboť obsahují prosby k Bohu, aby zničil nepřítele žalmisty i s celou jeho rodinou. Proto zřejmě se měkčí čeští venkované domnívali, že adresátem této modlitby musí být snad čert, a v tomto smyslu, totiž jako modlitba k Satanovi, je jiná její rýmovaná parafráze v naší, skromnější literatuře, totiž ve „Vesnickém románu“ Karolíny Světlé.

Pulena naslouchal mléčně čajovému přibzdívání vybledlého *tune* a v duchu si zpíval:

*His seed shall orphans be, his wife
A widow plunged in grief:
His vagrant children beg their bread
Where none can give relief.
His ill-got riches shall be made
To usurers a prey; . .*

WILTSHIRE

$\text{♩} = 96$

1. His seed shall orphans be, his wife, A widow
 2. His illgot riches shall be to his made To our-
 3. None shall be found that to his wants Their mercy
 4. A swift de- struction soon shall seize On his un-

plunged in -ers a will ex- -happy
 grief: His prey; The -tend, Or race: And
 vagrant fruit of to his the next
 children all his helpless age his
 beg their toils shall orphan hated
 bread Where be By seed The name Shall

none can bring re- -lif-
 strangers borne a -way-
 least as -istance lend-
 utter- -ly de- -face-

...
*The fruit of all his toils shall be
By strangers borne away.
None shall be found that to his wants
Their mercy will extend,
Or to his helpless orphan seed
The least assistance lend.
A swift destruction soon shall seize
On his unhappy race;
And the next Age his hated name
Shall utterly deface.*

Kombinace tohoto zlého textu s nábožnou muzikou připadala Pulenovi zvláštním způsobem směšná a divná, jako hovno v monstranci.

Ostatní účastníci však neměli o těchto tajných vztazích ponětí a většinou ani vědomě neposlouchali.

Po této přestávce, vyplněné literárně-asociativně skrytě výhružnou muzikou, se objevil Franta na řečništi, požádal o pozornost a ticho a řekl, že nyní se Mistr, vara guru, projeví lidu. Prohovoří k nim a přeloží jim poselství, které mu sdělí tibetský mahátma, s nímž je mysticky spojen. Mahátma ovšem hovoří na suprastránní úrovni, ale jeho duchovní energie je tak mohutná, že často pronikne i na pláň fysickou. Budeme-li tedy napjatě poslouchat, můžeme snad i my mít to štěstí a zaslechnout originál poselství mahátmova. Vara guru poté poselství přeloží do češtiny a oznámí lidu.

Na ta slova dav překvapeně ztrnul a napjatě očekával zjevení. Franta, oděný v apoštolskou řízu, podobně jako Vašek, sestoupil z řečniště a kráčel k t.zv. záspí lesovny. Hlavní vchod tvořily jakési dvoudílné dveře, které Franta slavnostně otevřel.

Zrakům věřících se zjevil sám vara guru, totiž namaskovaná Irma, sedící na dřevěném křesle secesního typu jako na trůně. Byla oděna ve splývavou řízu, takže ji ženské tvary neprozrazovaly, neboť byla stejně útlejších forem. Po její levé straně stál čela neboli učedník Vašek a Franta zaujal místo po pravici. U nohou mistrových umístil Franta dekorativně Annu Beníčkovou. Karolínu nepřipustili do živého obrazu s odůvodněním, že se dosud dosti nekála. Ve skutečnosti to bylo proto, že Karolína i po svém obrácení vypadala příliš sprostě, takže by mohla obraz rušit.

Mistr poněkud pozvedl ruce, jako kněz při prefaci a nasadil naslouchavý výraz, dobře odpozorovaný od skutečného gurma. Irma se totiž původně chtěla stát herečkou, utekla záhy za tím účelem z domova, a po křivolakých cestách dospěla až na Havránku, což nebylo způsobeno nedostatkem talentu, ale souhrou okolností, či čert ví čím. Vzápětí na to se ozval přidušený, hluboký hlas, vycházející jakoby ze stropu a promlouvající zřejmě v neznámé řeči indického zvuku. Nato promluvil mistr svým snivým hlasem, který jsme měli příležitost slyšet už několikrát předtím.

Franta byl obratný břichomluvec a t.zv. impersonátor čili imitátor a opět se divíme, proč se raději poctivě neživil tímto způsobem. Irma pečlivě naslouchala jeho českému poselství a němě, vždy o pouhý zlomeček později, nastavovala ústa na příslušné hlásky. Dojem byl velmi realistický. Bylo by ovšem stačilo, kdyby Irma jenom klapala hubou v rozumné synchronisaci, nikdo by stejně nic nepoznal. Franta nezodpovědně improvisoval. Znal mystické povídky theosofů a podobných sekt a rychle postřehl jejich obecný charakter.

S podrobnostmi se nezatěžoval, neboť věděl, že

celému učení nerozumějí ani sami mystové: jednak pro jeho zakroucenost, snad již od samého začátku nesmyslnou, stupňovanou ještě několikerým překladem, nehledě na chyby, které vznikly již v původních textech opakovaným opisováním, jednak prostě proto, že nebyli na složitost učení dost inteligentní. Podobně se to mělo a má i se zastánci jiných populárních ideologií, pronikajících do širších vrstev, jako je třeba freudismus, Jungova individuální psychologie, novotomismus, ba i poměrně jednoduchý marxák. Obodřen tímto vědomím, promlouval Franta břichomluvecky k davům takto:

„Ó, vy, kteří jste se shromáždili u pat božství, protknutých zlatými šípy modliteb! Nechť třikrát sedmeří, kteří střeží dvanáctero bran úhlů světa na vás laskavě pohlédnou! Útvar je podoben ledu, plovoucím v mysli Neznámého jako v moři. Čím více se zhušťuje, tím však více pozbývá jsoucna, až pak, nabyv úpornosti zcela odděleného jáství, stává se pouhou nebytelností. Domnívájíte se, že jste něčím, někým, mužem, ženou, dítětem, opicí, slonem, králem, asketou nebo knězem, jste naopak pouhou zející nicotou. Toto je **smysl** učení o vzniku světa z božského **másla**, který vám nyní odhaluji. Není více **hrud**, ani **másla**, ani **nevědomosti**, ale **vše** spočívá na loktech Velké Jedinosti—“

Všichni zbožně naslouchali a bohatá bába z okresního města pokyvovala důstojně hlavou na znamení schvalování, jakoby předsedala školní besídce a naslouchala recitaci básničky, kterou sama dobře zná.

Mistr se odmlčel, t.j. Franta přestal břichomluvit a Irma zavřela hubu. Poté se opět, dušeně a spektrálně, ozval hlas mahátmův, proudící z Tibetu na superastrální úrovni, nicméně svou neobyčejnou energií pronikající až do materiálního jsouca:

*„Maháraštrá tharaštrá
bharátam bhúpakilopam ańánam
tištharapanthara putnam klvání“,*

...vymýšlel si Franta sebevědomě u vědomí naprosté intelektuální převahy nad tímto shromážděním prostáček a důležitých mozeček.

*„Kókilavátsula háhápádam puštara
kíkalabha midridum aštmahšahahatanti
šílája ańáru putrum dhárámá!“*

Při pohledu na nábožné vytržení věřících se nesmírně bavil. Smích ho však nepokoušel, neboť byl po způsobu komických herců cvičen v zachovávání vážné tváře ve směšných situacích.

Uvažoval, zda má při „překládání“ ještě improvisovat další mystické nesmysly, či už teď jít k věci: Mahátma tu měl ústy českého adepta požádat o peněžitou podporu pro obyvatele indického poloostrova, kteří strádají jednak suchem, jednak povodněmi.

Nelze však posílat pomoc normálními cestami, neboť by mohla bý zabavena koloniální britskou vládou; proto se mahátmové obracejí na světovou veřejnost prostřednictvím adeptů.

Franta zachytil stupidní a důležité oko bohaté báby za brýlí a, pohlížeje zároveň na Skybalův starostenský podbradek, vzepjal se ironickou provokativní drzostí, která mohla všechno zkazit:

*„Huhlámi unsina nonsenzája
čepucham stupidačča blbája
— cancánam the vás pádam tahámi.“ —*

Nábožný výraz naslouchajících se nijak nezměnil,

což Frantu naplnilo nedůvěřivou úlevou a zároveň nadutým vztekem:

„*Mrdumprdum píčakundánam čurákéna trtkámi*“, zahučel opět mysticky, provokuje tak osud ještě drzeji. — Nic! Poslouchali ani nedutajíce.

„*Thálátá baharátá mahahálálélhájépidá*“, ustoupil Franta přece jen raději na neutrálnější půdu.

Ale tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne! Zpoza roští na okraji mýtiny vystoupil náhle energicky jakýsi dědek neklamně profesorského vzezření, kompletní i s pichlavými brejličkami starobylého typu. Franta ztrnul — ovšem, jednou se to stát muselo. Nicméně, snaže se osud jaksi násilně odvrátit a překonat, zahuhlal opět, hlasem poněkud chvějivým:

„*Pitraputrašastra angó mihálá ísóčókógatarají*“ —

„Ale mlčte, prosím vás“, okřikl ho stařec kantorsky jakoby zjednával ticho ve třídě.

„Jako bychom nevěděli, že to děláte sám jako ventrilokvista! Kdo myslíte, že jsme? Malé děti?“

„Občané“, obrátil se teď ke shromáždění. Jeho hlas zněl, přes zřejmé stáří, dosud dosti mladě a zvučně, jen nepatrně stařecky chvějivě a muž promlouval plynně a s převahou učitele, který je zvyklý oslovování celých skupin lidí, jimž vládne:

„Stali jste se obětí podvodu — a nemohu ani říci, že rafinovaného. Jsem doktor Lucían Pulena, doktor filosofie, z pražské university, pensionovaný gymnasiální profesor klasických jazyků. Mým vlastním oborem je však indologie, kterou jsem studoval na některých předních evropských universitách. Proto jsem také odcestoval do Indie, jako soukromý preceptor němčiny dítek jeho jasnosti Šívádása dvacátého čtvrtého, rádžana v Kapilavátsu.

Znám dobře indickou kulturu a některé indické jazyky, včetně sanskrtu, pálí a magadhí.

To, co vám zde tento podvodník předvádí, je pouhé šaškování. Dokonce se vám i posmívá, neboť, napodobuje zvuk indických jazyků, byť podvodně, na povrchové zdání však schopně, vkládá do této hatmatilky slova skutečná, z jazyků cizích i z češtiny, na indický způsob zakuklená, ve významu posměšném, ba i obscénním. Avšak nastojte! Toto zahrávání s nadpřirozenem je příliš smělé! Občané, ztrávil jsem na indickém subkontinentě deset let a ujišťuji vás, že jsem tam skutečně zažil věci, které se přičí přirozenému výkladu. Tím odpornější jsou mi tyto rouhavé hříčky! Není třeba být zbožným v nějakém církevním smyslu, abychom cítili úctu k tajemství veškerenstva. Jak praví von Rosenau, básník sice menší, zde ale výstižně promlouvající:

*Spotte ja keinen Gott, auch keinen Götzen,
denn schrecklich ist es Geister zu entsetzen.
Echt tierhaft niedrig ist der Mann, und böse,
der keinen Sinn hat für das Numinöse.*

Tento vid aneb aspekt, či rys věci jest strašlivější nad pouhou občanskou podvodností! Vyzývám vás proto, člověče, abyste s tímto ohyzdným divadlem přestal a raději se pokořil před tajemstvím našeho bytí.“

Franta nevěděl, co by udělal. Jeho původní strach a trapnost z prozrazení, o němž však, znaje lidské povahy věděl, že se bude dát ještě spravit, ustoupily jakési posvátné hrůze, když Pulena upozornil na rouhavou stránku věci. Franta ovšem rozuměl německy jako v té době dosud většina Čechů a von Rosenauova báseň na něho zapůsobila.

Uvědomil si některé nevysvětlitelnosti kolem šileného Losáka, jako např. už i to, že vydrží tak dlouho v jedné, často namáhavé poloze, kdy

normálnímu člověku by už údy dávno klesly, záhadné uzdravení paní Skybalové a i některé jiné podivné aspekty věci, jako např., že Losák už nějakých čtrnáct dní spal ve stejné místnosti se třemi děvčaty, ale zřejmě se o nic nepokusil, atd.

Kmitlo mu také hlavou aby, povzbuzen starcem, nedesertoval Venca, který přece už delší dobu podobné sklony jevil. Nežli se však mohl odhodlat k nějaké akci, zasáhl starosta Skybala: Seskočil z tribuničky a postoupil proti Pulenovi. Tyčil se proti němu mohutně a téměř ho zavaloval svým starostenským břichem.

„Puleno“, řekl, „co si to dovoluujete? Tady jsou přece opravdoví profesori, funkcionáři a průmyslníci. Náhodou.“ (To ovšem nebylo tak docela pravda: Funkcionář byl jako Skybala sám, plus jeho konšelé, průmyslníky představovala zmíněná bohatá bába, skuteční profesori a doktoři byli však representováni pouze pensionovaným profesorem kreslení z reálky, který s bábou přijel).

„A všichni se klaněj mistru! To sou lidi, který v životě něčeho dosáhli a né jako vy, husopásku posranej! Jak to vůbec, že nejste u hus? Kdo je hlídá? — Cože!? Pošt mistrův synovec? No, na to nemáte právo, někoho delegýrovat. A vůbec — nechci nic slyšet — co si to dovoluujete? Tak vode dneška už tím husopasem nejste! — Městská rada? To sem nepleťte! A vůbec — kdybych chtěl, tak vás můžu dát aretýrovat tady na fleku! — Co, za co? — No — tetetetentononc — porušování veřejného pořádku! A rušení náboženství! — Kultu! — To teď sou v republice všechny! — Že né?! — Já ti ukážu! — Šmodrhans, zatkněte ho!“

Na ta slova vystoupil obecní strážník Šmodrhans, v polorakouské uniformě se šavlí a Pulenu zatkl.

Hořce potřásaje hlavou nad nespravedlností světa, kráčel učený ex-husopas v poutech před Šmodrhansem směrem k městu a k šatlavě. Šmodrhans, jemuž se tak dostalo důležitosti, vedl Pulenu s tasenou šavlí a po nejživějších ulicích městečka.

Vedl ho schválně kolem hospody *U bílého lva*, neboť doufal, že ho zde uvidí jeho nepřítel a rival Zpěváček, nad kterým zvítězil v konkursu na místo policajta.

Místo toho však stál před hospodou švec Papučka, jeden z nemnohých, kteří zůstali ve městě a neúčastnili se slavnosti na Rejholci, pouze ve vestě, nicméně v tvrďáku, a chladil se zde s püllitrem v ruce. Na slavnost Skybalova díkuvzdání tvrdohlavě nešel, neboť říkal, že na něj žádné opium lidu nepůsobí. Boha není, svět vznikl ze vzduchu, což jest totéž co příroda, neboť beze vzduchu není možné dýchání člověka. Vida smutný průvod, velice se potěšil a promlouval ke svému zvědavému srdci takto:

„Ale to už je poslední darebáctví člověka, takhle klesnout a být za bílého dne veden policajtem. To by se mně nemohlo stát, neboť jsem poctivým, byť chudobným mistrem a nadto mám jemnost a hloubavost. Však jsem tomu Pulenovi nikdy nevěřil, vždy se mi jevil hrubý a kromě toho mi zůstal dlužen za boty. Pro svou zlou povahu klesá tento zlotřilec stále více a nic mu není platný jeho doktorát, o kterém mi tvrdil, že ho má. Nevěřím mu stejně, neboť kdyby byl doktorem, měl by na boty a potom také, že ani neléčí, ani nehájí na

soudech, nýbrž pouze pase husy. Říkal mi, že je prý doktorem filosofie, ale mne tím nenapálí! Víím dobře, že kdo vystudoval filosofii, stává se profesorem, jako můj známý Bublík, jenž má zlatý cvikr a učí na obchodní akademii ruštinu a srbochorvatštinu, nebo jako pan president, který je, podobně jako já, chudobného rodu a proto zvědavý. Ale tento Pulena se ukázal ničemou a proto stále klesá. Nemíním tím ovšem, že by ho trestal nějaký bůh či osud, protože toho není. Spíše bych přirovnal jeho hrubost k těžké povaze olovené koule, která klesá dolů, jak je vidět i z toho, že se kotálí se stráně, kdežto pířko, jsouc povahy jemné, nijak se nekotálí, nýbrž naopak se vznáší i za nejmírnějšího větěrku, právě jako mysl vnímavosti.“

Tímto nehlasným nekrologem provázal Papučka potupný pochod Pulenův.

Zatím u lesovny, když se rozruch poněkud uklidnil, naznačil Franta Irmě, že má vstát, dávat pozor a hýbat hubou, načež prohlásil Losákovým břichomluveckým hlasem, že onen stařec se mýlil. Mahátma totiž nepromlouvá žádným známým indickým jazykem, ale starobylou posvátnou řečí, která je naprosto tajná a profánním učencům neznámá. Za to sklidil potlesk a slavnost pokračovala dále podle plánu, včetně lukrativní sbírky.
